

ФОРМУВАННЯ ПОНЯТТЯ ФУНКЦІЙ КУЛЬТУРИ У ПЕРЕКЛАДАЧІВ У ПРОЦЕСІ МАГІСТЕРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ

Фесенко А. В.

*викладач кафедри європейських та східних мов та перекладу
Університету імені Альфреда Нобеля
м. Дніпро, Україна*

Культура – це чітко скерована позиція суспільства, коли саме підпорядковані природи людині в матеріальній і духовній сферах підтримує такий стан суспільства, який гармонізує взаємовідносини людини і природи, з одного боку, а з іншого – забезпечує гармонійну рівновагу соціальних відносин між людьми, їх досить різних матеріальних і духовних цінностей. Тобто, культурне життя характеризується певним ідеалом, гомогенним у своїй сутності, на який орієнтовані різні форми діяльності суспільства. Культура не тільки є антиподом природи і системною цілісністю, вона також виступає в будь-якому суспільстві як системотворчий початок і виконує безліч функцій. Саме це питання буде цікаво розібрати у даному тезисі [1, с. 16].

Сукупність ролей, які виконує культура по відношенню до спільноти людей, що породжують і використовують (практикують) її у своїх інтересах; сукупність селектованих історій, досвідом найбільш прийнятних за своєю соціальною значимістю та наслідками способів (технологій) здійснення колективної життєдіяльності людей. У цьому всьому відображаються функції культури соціальні, тобто, забезпечують саме колективний характер життєдіяльності людей, і навіть визначають чи коригують майже всі форми індивідуальної активності людини через її пов'язаність із соціальним оточенням. Число такого роду функцій дуже велике, і вони можуть бути збудовані в ієрархічній структурі від найзагальніших до порівняно приватних. Саме таку структуровану діяльність культури вдалося виявити та розрізнити [5, с. 8].

Формулювання цілей тез: сформувані поняття функцій культури для всебічного розвитку перекладача.

Виділимо основні функції культури:

1. Адаптивна функція

Культура забезпечує адаптацію людини до довкілля. Слово «адаптація» (від латів *adaptatio*) означає прилагодження,

приспосовування. Будь-який вид живих істот у процесі біологічної еволюції адаптується до свого існування. Завдяки мінливості, спадковості та природному відбору формуються та генетично передаються з покоління в покоління особливості органів тіла та механізмів поведінки, що забезпечують виживання та розвиток виду в заданих умовах довкілля (його «екологічній ніші»). Проте адаптація людини відбувається інакше. У природі живі організми пристосовуються до середовища, змінюючись відповідно до заданих умов свого існування; людина ж пристосовує середовище до себе, змінює її відповідно до своїх потреб.

Людина як біологічний вид *Homo Sapiens* не має власної природної екологічної ніші. Він є «біологічно недостатньою» твариною, яка не в змозі вести природний спосіб життя і змушена, щоб вижити, створювати навколо себе штучне, культурне середовище. Протягом усієї історії людства людям постійно доводиться від чогось захищатися: від холоду та спеки, від дощу та снігу, від вітру та пилу [3, с. 19].

2. Пізнавальна функція

Кожна річ, створена людиною, є певним знанням. Для того, щоб правильно скористатися річчю, потрібно спочатку розподілити це знання і зробити його своїм (освоїти). Таким чином, будь-яка діяльність людини стає джерелом пізнання. Крім того, у суспільстві існують форми збереження знання: мораль зберігає знання про людські стосунки; мистецтво та релігія роблять спроби – кожна у своїй формі – дати системне знання про світ; і, нарешті, наука розглядає сутнісні сторони та зв'язки світу. Культура дозволяє успішно освоювати ці форми знання у сфері діяльності.

3. Комунікативна функція

Зазвичай термін комунікація (лат. *communicatio* <*communico* «роблю спільним, пов'язую, спілкуюся») розуміють як спілкування. Справа в тому, що спілкування «включає в себе безпосередній контакт однієї людини з іншою», елемент особистих взаємин, живий обмін чимось (наприклад, інформацією, діяльністю). Ця форма відносин у суспільстві є окремим випадком комунікації. Але є й інші рівні таких відносин – спілкування між поколіннями, народами, епохами у часі та просторі. Саме культура робить таке спілкування можливим та продуктивним. Культура зберігає у собі форми та способи спілкування та передача інформації, пропонує певні традиції, накопичений досвід, нормативи, ідеали та інше. Можна сміливо сказати, що культура комунікабельна на протигагу безкультурию, котрій взаємодія зі світом виявляється у руйнівній чи ворожій формі, у тому чи іншому конфлікті, тому неможливо чи утруднено.

4. Регулятивна функція

Культура несе у собі нормативи, вироблені людством і що стосуються всіх сфер існування у світі. Реалізація комунікативної функції передбачає освоєння існуючих нормативів, перш ніж починається створення нових. Існують культури традиційного типу, в яких інерція норм минулих поколінь тяжіє сучасності. Такою є культура Китаю, яка зберегла і практично узаконила традиції давнини. Є культури, в яких відбувається обмін нормативами та традиціями минулого між поколіннями, культури, в яких немає тиску минулого на сьогоднішній день. І, нарешті, такі, у яких нові нормативи та традиції відкидають минулі цінності, як, наприклад, американська культура. Але хоч би яким був тип культури, всі сторони життя суспільства регулюються її нормами.

5. Гуманістична функція

Головним об'єктом та суб'єктом будь-якої культури є людина. Культура не існує поза людиною, так само, як і людина – поза культурою. Будучи вирваним із культурного середовища, людина деградує. Справжня культура підносить людину, робить її істотою високоморальним, особистістю. Можна сказати, що справжньою метою справжньої культури є сама людина.

Кожне суспільство може запропонувати лише два види організації відносин між людьми: індивідуалізацію та соціалізацію. В умовах індивідуалізації високий інтерес до кожної окремої особистості, суспільство має потребу в тому, щоб було якнайбільше неповторних, своєрідних людей, які активно сприяють суспільному прогресу. Тому кожна людина – мета, суспільство – засіб. Прикладом індивідуалізації може бути Ренесанс, коли суспільству була просто необхідна людина, яка виступає ініціатором усіляких починань, що творчо належить до будь-якої справи. Історія цього часу показує, що саме такі люди забезпечили швидкий технічний, науковий та мистецький прогрес. Однак індивідуалізація при всіх своїх позитивних моментах несе в собі соціальний егоїзм, протистояння різних особистостей і соціальних груп, ось чому епоха Відродження, крім зльоту талановитості в суспільстві, була ще загрожує непримиренними конфліктами.

Соціалізація передбачає упорядкованість людських відносин, нормативність. Тут головне місце та головна роль відводяться суспільству. Особистість завжди займає підлегле становище. Тут вона лише засіб, а суспільство – мета. Тому соціалізація створює царство стандарту, індивідуальність потрапляє у лещата обов'язкових форм діяльності, ініціатива не надто схвалена, а часто й карається. Наявність будь-якої головної ідеї потребує беззастережного підпорядкування, інакше виганяється. Але хоч би якими реакційними здавалися такі принципи суспільства, вони можуть призвести суспільство до процвітання,

особливо у початковому етапі існування. Прикладом такої громадської організації у минулому людства є Римська імперія [4, с. 101].

6. Семіотична (знакова) функція

Маючи знакову природу і маючи у своєму арсеналі набором знакових засобів, культура передбачає залучення людини до світу знаків, оволодіння відповідним інструментарієм. Без вивчення знакових систем культури увійти до її змісту і отримати доступ до її досягнень практично неможливо. Наприклад, природничі науки (фізика, хімія, біологія та інших.) мають своїми знаковими системами. Специфічні мови необхідні пізнання світу музики, живопису, театру. Найважливішим засобом оволодіння здобутками національної культури залишається літературна мова.

7. Аксіологічна функція

Відображає найважливіший якісний стан культури. Культура як система цінностей формує в людини цілком певні потреби та орієнтації. За їх рівнем та якістю люди найчастіше судять про рівень культурності тієї чи іншої людини. Критерієм відповідної оцінки виступає, як правило, моральний, інтелектуальний чи духовний зміст [2, с. 32].

Дослідження культури постає як одна найважливіших проблем науки про суспільство. Це не тільки теоретична, але й практична проблема, яка з особливою гостротою постає сьогодні перед світовою цивілізацією. Культурний нігілізм, зневага і до культурної спадщини минулого, і до новаторства в культурі, недостатня увага держави до створення умов для розширення міжкультурних контактів. Все це може згубно позначитися на завтрашньому дні людства. Потворний розвиток культури в сучасному суспільстві породжує потворне, «некультурне» вирішення багатьох його злободенні проблеми, пов'язані з науково-технічним прогресом. Також важливі функції культури, які вона виконує по відношенню до суспільства, забезпечує саме колективний характер життєдіяльності людей, і навіть визначає чи коригує майже всі форми активності людини та його пов'язаність із соціальним оточенням. Число такого роду функцій дуже велике, і вони можуть бути збудовані в ієрархічній структурі від найзагальніших до порівняно приватних, які забезпечують функції вищого рівня. Тому я вважаю, що вивчення культури та її функцій також важливі у вихованні та освіті. Цю тему потрібно подавати перекладачам у процесі магістерської підготовки.

Література:

1. Андрущенко В. Губерський Л. Михальченко М. Культура. Ідеологія. Особистість: Методолого-світоглядний аналіз, 2002. 580 с.
2. Бистрова А. Н. Світ культури (Основи культурології) : навчальний посібник. 2-ге видання, виправлене і доповнене. М. : Видавництво Федора Конюхова ; Новосибірськ : ТОВ «Видавництво ЮКЕА», 2002. 712 с.
3. Кармин А. С. Новікова Е. С. Культурологія. Питер, 2006. 464 с.
4. Культурологія. Частина 1 : навчальний посібник для студентів усіх спеціальностей /С. В. Морозова, Л. В. Оржековська, Н. В. Якушкіна [та ін] ; за ред. С. М. Прокоп'єва ; Моск. держ. ун-т друку Москва : МГУП, 2010. 248 с.
5. Токарев С. А. Розмежувальні та об'єднавчі функції культури. М., 1973. 100 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-313-5-10>

ЕКОЖУРНАЛІСТИКА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ: МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТ

Яблонський М. Р.

*кандидат наук із соціальних комунікацій,
старший викладач кафедри соціальних комунікацій
Волинського національного університету імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна*

Сучасна війна в Україні актуалізувала всі соціальні виклики та загрози, з-поміж яких проблема світової безпеки набула гостроти, чи не найбільшої з часів холодної війни. Стан довкілля – її невід'ємний складник. Інформаційна, просвітницька, організаційна та контролююча функції екожурналістики ускладнені масштабом завдань, тим паче, що рівень шкоди, завданої рф екології в Україні, являє собою екоцид. Під час роботи зимової пленарної сесії Парламентської асамблеї Ради Європи у Страсбурзі 23–27 січня 2023 р. було ухвалено резолюцію «Вплив збройних конфліктів на навколишнє середовище»: «У резолюції, зокрема, йдеться про необхідність кодифікувати поняття “екоцид” як у національному законодавстві, так і в міжнародному праві. Також необхідно внести зміни до Римського статуту Міжнародного кримінального суду, щоб додати екоцид як окремий вид злочину. Держави-члени мають ужити необхідних заходів, щоб